

Чарівні казки

Дванадцять дівок

Дванадцять дівок

Був де не був один цар, котрий дуже любив полювати на звірку.

Раз він пішов у ліс з пушкою. Ходив, ходив цілий день по хащі і не міг нічого убити. Уже понад вечір вийшов на поляну і помітив прекрасного оленя, що мав дуже красні роги.

«Ей,— думає собі цар,— цього оленя любив би я встрілити із-за його красних рогів».

І почав іти за ним. Олень, як увидів чоловіка, пустився тікати у темний ліс. Цар за ним. Біжить, біжить і вморився... Кінчився ліс, вийшов цар на поле, дивиться: оленя ніде! «Що за чудо? — думає цар.— Весь час біг перед моїми очима і враз лиш пропав, ніби в землю провалився».

Цар дуже змучився і захотів води напитися. Шукає криницю, шукає і не може знайти...

А жагу таку має, що не може терпіти.

Раз лиш натрапив на криницю.

— Ну,— каже сам собі,— тепер нап'юся свіжої води. Нахилився до криниці, і щось піймало його за шию й не пускає.

І проговорило:

— Лиш так тебе відпущу, якщо пообіцяєш мені те, про що дома не знаєш.

Цар думає, думає... Ба, про що він дома не знає? Так він усе знає... І сказав:

— Хай буде по-твоєму. Обіцяю тобі те, про що дома не знаю.

— Добре... Через двадцять років прийду за ним.

І відпустив цареву шию. І підписали контракт. Вертається цар додому засмучений. Уже йому не мила звірка.

Опустив голову додолу і думає: «Ба що ж би то могло бути? Ба чи не народився у жони хлопчик, і я буду мусити його дати нечистому?» Прийшов додому, і справді народився у нього син!.. Цар узяв дитину на руки і дуже заплакав. Жона аж злякалася.

— Що з тобою сталося? Чому ти так гірко плачеш?

— Так і так... Я нахилився до криниці, аби води напитися, і щось вхопило мене за шию, не пускало і проговорило: «Пообіцяй те, про що дома не знаєш». І я пообіцяв, бо гадав, що про все знаю.

Тепер і жона злякалася і заплакала:

— Єдиного сина стратимо...

А потім почала себе і чоловіка утішати:

— Не журися. Двадцять років ще далеко. А там бог нам допоможе вийти з біди...

Мало-помалу вони заспокоїлися і майже забули про біду. А хлопчик ріс як з води,— здоровий, кучерявий, синьоокий. Одного дня він перегортав нянькові папери і знайшов контракт. Прочитав і побіг до вітця.

— Няньку, що це за документ?

Цар побліднів, заплакав, і перо йому впало з руки.

— Так і так, синку...— і розповів хлопцеві свою біду.

— Ну, няньку... Раз таке діло сталося, я мушу нараз іти геть.

Прибігла й мати. Стали сина відмовляти. Айбо даремно. Він збирається в дорогу. Злагодили йому їжу, дали грошей, і хлопець рушився у світ.

Іде, іде, іде... Горами, лісами, полями... Як дуже змучився, сів на траву і закусує хліба.

Раз приступив до нього старенький дідो.

— Куди держиш путь, легіню? — питає його.

— Іду та іду, сам не знаю куди. Нянько мене двадцять років тому продав нечистому, і тепер мушу йти.

— Ну, то я тобі пораджу... Підеш до одного царя, що має дванадцять дівок. Скажи йому, що ти прийшов сватати. Але аби ти нічого не боявся, говори грізно, сміло, бо якщо будеш говорити з ним

тихо, боятися,— голова твоя попаде на стріху, де вже многі голови прибиті стоять.

Хлопець подякував за пораду, і розійшлися. Через пару тижнів хлопець знайшов того царя.

Втворив двері і поклонився.

— Добрий день, пресвітлий царю!

— Добрий день! — відповів цар і чудується: як смів простий легінь зайти в його палати, втворити двері в його кімнату? І так грізно, сміло говорити з ним!

— Та що ти шукаєш, синку?

— Я прийшов до вас сватати!

— Сватати? Ну... перше сядьмо за стіл, перекусимо.

— Ні. Наперед покажіть мені ваш маєток, хочу видіти, чи маєте таке багатство, як мій нянько...
«Еге,— думає цар,— це якийсь мудрак».

Ідуть дивитися маєток. Цар показує коні, корови, бики, вівці, словом, усе, що має.

— Пресвітлий цар mnogим багатіший, як мій няньо. Вернулися у палату, а там стіл уже накритий, повно їсти, пити.

А за столом сидять дванадцять дівок-красунь... Глипають крадькома на легіня, і дуже їм любиться. Всі йшли би за нього.

Айбо отець лиш так приймає зятя, якщо відгадає, котра з сестер наймолодша. А відгадати тяжко, бо всі дівки однакові: зростом, красою, подобою. Не можна дізнатися, котра старша, а котра молодша.

Дівки позирають на хлопця і шкодують його.

«Коби хоч одна з нас віддалася за нього... Такий смілий, красний хлопець, а пропаде ні за що ні про що...»

Коли гостилися, цар сказав:

— Ну, легіню, ти прийшов сватати мою дівку. Добре. Я не проти. Я згоден за тебе дати хоч котру доньку, айбо якщо відгадаєш, котра наймолодша. А якщо не вгадаєш... видиш? — і показав йому пальцем на стріху.— Там є двадцять дев'ять голів, і твоя буде тридцята!

І пішли спати. Хлопцеві виділили парадну кімнату. Але він не спить. Сон його не бере. Журиться, що буде завтра. Якщо не відгадає, пропала голова. Тікати? Куди і як? Довкола стража стереже кожну дірку, не лиш двері і вікна...

Так хлопець опустив голову і журиться. Раз чує — у вікно б'ється бджола і жужжить. Глянув на вікно, а далі знов забувся, задумався. А бджола все сильніше і сильніше жужжить і б'ється у скло. Відчинив вікно, і бджола залетіла в кімнату. Літає, літає довкола нього. А далі перестала літати, пропала. Видить хлопець — перед ним стоїть прекрасна дівчина.

— Я хочу тобі допомогти, порадити. Вранці няньо постройть нас в ряд, як вояків, приведе тебе і скаже. «Ну, відгадай, котра наймолодша...»

Я буду в середині між сестрами, і добре дивися: буду пускати з носа червоні точки. З одної ямки носа будуть перелітати в другу. Ти чинися, що нічого не видиш, бо нянько буде за тобою слідкувати. І якщо лиш одним рухом покажеш, що тобі щось звісно,— загинеш. Ходи біля нас горі-долі і чинися, що не видиш червоні точки. Ходи досить довго, а потім стань сперед нянька і скажи: «Пресвітлий царю, я не годен узнати, котра наймолодша, але так думаю, що оця,— і покажеш на мене...»

Дівка знов перекинулася бджолою і полетіла. А хлопець вже заспокоївся і заснув.

Вранці його пробудили і привели в царську кімнату, де дванадцять дівок стояли в ряді, як вояки.

— Ну, легіню, тепер держися! Дивися добре, бо голова не твоя!

Хлопець приступив до дівок ближче і дивиться. Ходить біля них горі-долі і дивиться, аж його очі почали боліти. Вдивляється у дівок, не може спізнати. Раз лиш втямив, що одній дівці червоні

точки з носа виходять, з одної ямки в другу. Чиниться, що точки не видить, але на дівку добре попризирався, аби її запам'ятав... Ходить, ходить горі-долі рядом. Потім повернувся до царя і каже:

— Пресвітлий царю, тяжко вгадати, бо всі ваші доньки однакові, але здається мені, що наймолодша — ця!

— Ну, дивися добре, аби ти не обманувся...

Хлопець знов ходить горі-долі, придивляючись, потім твердо став сперед наймолодшої дівки.

— Ця буде! Цар зачудувався:

— Ти відгадав,— тихо проговорив і думає собі. «Ти мудряк, айбо мене не перехитриш. Я тебе мушу піймати. Дам тобі таку задачу, що її не сповниш і лишиш тут голову...»

— Добре, легіню,— каже сердито цар,— днесь ти виграв діло... Айбо ще не все... Тут тобі друга задача, до рана мусиш зробити скляний міст від моєї палати до братової, аби ми не ходили по землі. Міст має стояти у повітрі.

Цілий день їли, пили, гуляли. Вечір полягали спати. Але хлопцеві не спиться, сон його не бере, журиться: «Як буду завтра?» Раз уночі прилетіла знов бджола, б'ється у вікні, жужжить. Хлопець втворив їй вікно. Вона залетіла до хижі, стала дівкою і говорить:

— Що ти зажурився?

— Де би я не журився, коли цар наказав мені до рана поставити у повітрі міст від його палати до братової.

— Не журися, на рано все буде готово. Лягай спи.

Рано цар чим пробудився, побіг дивитися, чи готовий міст. І зачудувався, коли увидів, що готовий. Каже.

— Легінь такий мудрий, як я. Що з ним чинити? Як його згубити?

Закликав хлопця.

— Ну, зробив ти красний міст. І днесь виграв ти діло... Айбо ще не все. Ще одну задачу мусиш зробити. Якщо зробиш, дівка твоя, якщо ні — голова не твоя. З лушпиння огірків зроби чоботи...

Аж тепер хлопець зажурився. Підпер голову долонями і сидить, спання його не бере. Вночі знов прилетіла бджола і сталася прекрасною дівчиною. Як на неї подивився, забув про свою біду.

— Чому не спиш? Що наказав цар?

— Наказав вчинити з лушпиння огірків чоботи...

— Ого-о! Він і сам це не вчинить! Мусимо тікати, бо інакше згубить нас... Тепер слухай, що тобі скажу. Плюнь на лушпиння, на стіл, на постіль, на дзеркало, на лавицю, на двері, вікна, словом, на все, що в цій кімнаті.

Хлопець сповнив усе, як сказала дівчина, плюнув на всі речі в кімнаті.

Тоді двері замкнули, взяли найсильнішого коня, сіли на нього і почали тікати.

Рано цар встав і послав за хлопцем слугу, аби приніс чоботи. Слуга стука у двері:

— Вставайте!

А постіль відповіла:

— Встаю, встаю...

Через пару хвилин слуга знов постукав у двері:

— Пресвітлий цар вас чекають.

А тазик:

— Тепер умиваюся.

Через якийсь час слуга знов:

— Пресвітлий цар просять вас у свою кімнату...

А рушник:

— Тепер витираюся...

І так далі. На що хлопець плюнув, усе замість нього голосом говорило.

Накінець цар розсердився і наказав слугі:

— Розбий сокирою двері! Що він буде мене стільки дурити!

Слуга вхопив сокиру і лупнув у двері:

— Втворіть двері і дайте чоботи!

Тоді лушпиння з огірка загойкало.

— Що собі цар думає, що з лушпиння можна чоботи зробити? Хай він зробить!

Слуга злякався, вернувся до царя і каже:

— Пресвітлий царю! Принц не втворюють двері, а грізно кричать: хай цар сам з лушпиння вчинить чоботи!

Ей, як розсердився цар, схопив топір — і бух у двері: розколов їх надвоє. Забіг у кімнату хлопця, а там — нікого! Заричав зі злості, як звір:

— Втекли!

Побіг до дівок, дивиться — найменшої нема. Розповів двом слугам, аби скоро сідали на коні і доганяли хлопця.

Слуги біжать, почали доганяти хлопця. Тоді дівчина каже:

— Я стануся церквою, а ти стареньким попом. Як тебе будуть звідати, чи не видів ти таких і таких, скажи: «Видів, коли я першу службу служив».

Так і було. Дівчина стала церквою, а хлопця перемінила в старого попа.

Догонили їх цареві слуги і звідують:

— Чи ви не виділи таких і таких, легіня й дівчину?

— Видів, коли першу службу служив у цій церкві...

А церква вже мохом поросла — така стара. Думають слуги:

«Та коли ото він першу службу служив, якщо білий, наче молоко?»

І вернулися додому.

— Ну, чи догнали ви їх? — питає цар.

— Ні... Ми нікого не зустріли на путі, лише старого попа, який службу служив у церкві.

— Дурні ви! — закричав цар. — Таж то були вони! — і відрубав слугам голови.

Прикликав двох вояків і їм наказав доганяти легіня:

— Що лише увидите — беріть!

Пустилися вояки в путь. Біжать, біжать. Стали доганяти хлопця... Дівчина знов каже:

— Я стануся водою, а ти мостом, дуже старим, поламаним, дірявим, зарослим травною.

Прибігли вояки до мосту, стали і говорять між собою:

— Вернімся... Через міст не перейдемо, бо старий, гнилий і зломиться з нами... Сюди ніхто не ходив уже сто років. Ніякого сліду не видно...

Вернулися додому.

— Ну, чи догнали ви їх? — питає цар.

— Ні... ми нікого не зустрічали на путі... Лиш добігли до одної води, через котру вів міст, старий, дірявий, погнилий, зарослий травною.

— Дурні ви, — закричав цар, — треба було води зачерпнути і міст порубати. Вода — то моя дівка, а міст - легінь! — і відрубав воякам голови.

«Мушу сам іти», — подумав і швидко осідлав коня, й полетів як вихор. Став доганяти.

— Йой, мене пече! — закричав хлопець.

— Хай тебе пече, тікаймо! Ото сам цар біжить за нами. Якщо нас догонить — смерть нам!

І тікають далі...

— Йой, мене дуже пече!

Дівка закрила хлопця плахтою, і далі тікають. Уже близько границя. Цар женеться за ними і тут-тут їх піймає.

І встигли переступити межу, а цареві не можна було далі іти. З великого гніву кинув собою на землю і розпукся.

Молоді відпочили, наїлися, напилися і помалу дійшли додому.

Мамка і нянько дуже зрадувалися синові й невістці. Зробили свадьбу. І щасливо живуть, якщо не повмирили... Чорт, якому був пообіцяний легінь, не мав на нього, жонатого, сили.